

בס"ד, י"ז כסלו התשפ"ו

זבחים פ"ד – נסכים שבאים באיחור, פסולים שעלו למזבח, והכלל "כל שפסולו בקודש"

שאלות:

1. נח שהביא כבש לשלמים, שכח את היין לנסכים בבית, הוא חייב לחזור מיידית הביתה?

המשך סיכום השיטות וחידושו של ריש לקיש

הגמרא בסוף הדף הקודם מביאה את דבריו של **ריש לקיש**, שמסכם את שיטות התנאים לגבי דבר פסול שעלה למזבח יורד:

- **מנחה הבאה בפני עצמה** (כמו מי שמתנדב מנחת נסכים בלא זבח): לדעת **רבן גמליאל**, **רבי יהושע ורבי שמעון** – לא תרד. אבל לדעת **רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא** – תרד, כי הם למדו את הדין "לא ירד" רק מבהמות ועופות ("כבשים" ו"עולה").
  - **מנחה הבאה עם הזבח**: לדעת **רבן גמליאל ורבי יהושע** לא תרד, אבל לדעת כל השאר – תרד.
  - **נסכים הבאים בפני עצמם** (כמו מי שמתנדב יין בלא זבח): לדעת **רבן גמליאל ורבי שמעון** לא ירדו, אבל לדעת שאר התנאים – ירדו.
  - **נסכים הבאים עם הזבח**: רק לדעת **רבן גמליאל** לבדו לא ירדו, ולדעת כל שאר התנאים – ירדו.
- הגמרא **מקשה** שהסיכום הזה פשוט וניתן להסיק אותו בקלות מדברי התנאים עצמם. מה החידוש בדברי **ריש לקיש**?
- הגמרא מציעה בהתחלה שהחידוש הוא שניתן להתנדב "מנחת נסכים" בפני עצמה, כשיטת **רבא** (שלמרות שהתורה פירטה רק מנחה שבאה עם זבח, שנשרפת כליל, בכל זאת ניתן להתנדב במפורש מנחה כזאת בפני עצמה). אבל הגמרא דוחה את זה ושואלת: אם ככה, שיאמר את החידוש הזה במפורש! לכן, הגמרא מגיעה למסקנה שהחידוש של **ריש לקיש** הוא הלכה אחרת: שגם אם אדם מביא את הנסכים של קורבנו ביום אחר, מאוחר יותר, הם עדיין נחשבים "נסכים הבאים עם הזבח" (ולכן ירדו לשיטת **רבי שמעון**), ולא "נסכים שבאים בפני עצמם".

2. הכבש שיונתן הביא לקרבן עולה, רץ וטיפס על המזבח חייבים להוריד אותו משם?

משנה: פירוט הפסולים שעלו ולא ירדו

המשנה החדשה מפרטת אילו סוגי פסולים, אם עלו למזבח – לא ירדו, ואילו סוגי פסולים ירדו.

- **אלו שלא יורדים:**
  - הלן (איברים או דם ששהו כל הלילה מחוץ למזבח).
  - היוצא (שיצא מחוץ לעזרה).
  - הטמא.
  - פיגול (שנשחט במחשבת חוץ לזמנו) ופסול של חוץ למקומו.

- שקיבלו את דמו פסולים, או שזרקו את דמו פסולים.
- **רבי יהודה** מוסיף שלושה פסולים שלדעתו **כן ירדו**: שנשחט בלילה, שנשפך דמו, ושיצא דמו מחוץ לקלעים.
- **רבי שמעון** חולק וסובר שגם אלה לא ירדו, ואומר כלל: "**כל שפסולו בקודש – הקדש מקבלו**". כלומר, כל פסול שנוצר במהלך העבודה במקדש עצמו, אם עלה – לא יורד.
- **אלו שירדים:**
  - הרובע והנרבע, המוקצה והנעבד (לעבודה זרה), אתנן ומחיר, כלאים, טרפה, יוצא דופן ובעלי מומין. כל אלה פסולם קדם לכניסתם לקודש.
  - **רבי עקיבא** חולק לגבי בעלי מומין וסובר שהם לא יורדים (והגמרא תסביר שמדובר ב"דוקין שבעין", מום שכשר בעופות).
- **הלכות נוספות במשנה:**
  - **רבי חנינא סגן הכהנים** מעיד שאביו היה מוריד בעלי מומין מהמזבח.
  - הכלל הוא הדדי: כשם ש"אם עלו לא ירדו", ככה גם "אם ירדו (לאחר שעלו) לא יעלו".
  - כל הקורבנות שעלו **חיים** לראש המזבח – ירדו.
  - עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד, **אבל** אם שחטה בראש המזבח – יפשיט וינתח אותה במקומה.

3. ברוך שחט את העולה בלילה, צריך להוריד אותה מהמזבח?

מקורות המחלוקת בין רבי יהודה לרבי שמעון

הגמרא מביאה ברייתא שמפרטת את המקורות למחלוקת בין **רבי יהודה לרבי שמעון**.

- **רבי יהודה**: לומד מהפסוק "**זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה...**" שיש שלוש מילים/אותיות הממעטות ("זאת", "היא", "והיא של העולה"). שלושת המיעוטים האלה באים להוציא את שלושת הפסולים שהוא מנה במשנה (שנשחט בלילה, שנשפך דמו, ושיצא דמו – שכולם לפני זריקת הדם), וללמד שהם כן ירדו.
- **רבי שמעון**: דורש את הפסוק אחרת:
  - "**עלה**" – מלמד על עולה כשרה.
  - "**תורת העלה**" – זהו ריבוי שבא לכלול את כל רשימת הפסולים שנוצרו בקודש (לן, יוצא, טמא וכו'), וללמד שאם עלו לא ירדו, כמו שעולה כשרה נשארת על המוקד כל הלילה ולא יורדת.
  - "**זאת**" – זה מיעוט שבא להוציא את כל רשימת הפסולים שנוצרו מחוץ לקודש (רובע, נרבע וכו'), וללמד שהם כן ירדו.
  - הכלל המסכם: "מרבה אני את אלו שהיה פסולן בקודש, ומוציא אני את אלו שלא היה פסולן בקודש".

○ הגמרא שואלת מאיפה רבי יהודה לומד על שאר הפסולים (לן, יוצא וכו') **שהם לא יורדים**. היא מביאה ברייתא שבה הוא מסביר כל מקרה על ידי השוואה למקרה אחר שבו יש צד היתר (למשל, "לן" באימורים נלמד מ"לן" בבשר שלמים שנאכל לשני ימים ולילה שביניהם; "יוצא" נלמד מכשרותו בבמה; "טמא" נלמד מכך שהותר בציבור; ו"פיגול" נלמד מכך שהוא מרצה לעניין כרת).

▪ הגמרא מקשה: איך אפשר ללמוד דין של דבר פסול (כמו "יוצא" במקדש שיש בו מחיצות) מדבר שהוא כשר לכתחילה במקום אחר (כמו "יוצא" בבמה שאין בה מחיצות)?

▪ הגמרא מתרצת: רבי יהודה באמת סומך על הריבוי של "תורת העולה", וההשוואות האלה הן רק אסמכתאות.

○ בסוף הדף, רבי יוחנן אומר שאדם ששוחט בהמה בלילה בפנים ומעלה אותה בחוץ – חייב. רש"י מסביר שהדין הזה הוא אפילו לדעת רבי יהודה (שסובר ששחיטת לילה יורדת מהמזבח), עדיין יש בה שם קורבן, כי זה לא יותר גרוע ממי ששוחט ומעלה בחוץ, שחייב.

והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.